

Srbima sve preče od zdravlja

U Srbiji tek poneku osobu izdaju godine, a većinu zdravlje, jer od 102.935 osoba, koliko je umrlo prošle godine, čak 78 odsto umrlo je od bolesti srca i krvnih sudova, raka i dijabetesa.

Brojke govore da zdravlje naše nacije nije nimalo na zavidnom nivou. Govore da najviše života, i to u najproduktivnijim godinama, odnesu hronične nezarazne bolesti sa kojima, u poređenju sa drugim zemljama, beležimo neslavna mesta. To je, kažu lekari, posledica nezdrave ishrane, nedovoljne fizičke aktivnosti, pušenja, stresa, nedovoljno razvijenog skrininga i svesti o prevenciji.

Uprkos većem broju žena u populaciji, umire više muškaraca. Iako statistika pokazuje da žene više obolevaju od kardiovaskularnih i šećernih bolesti, jači pol češće oboleva od malignih bolesti.

Vodeći uzroci smrti u Srbiji

	1990.	2000	2010
Bolesti srca i krvotoka	56,4	55,8	54,7
Tumori	16,8	17,4	20,5
Povrede i trovanja	5,4	3,9	3,3
Opstrukt. bolest pluća	3,6	2,4	2,6
Dijabetes	2,1	2,4	3,1
Ostalo	15,7	18,1	15,8

Zdravstveni stručnjaci sa kojima smo razgovarali napominju da upravo ove tri hronične nezarazne bolesti dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Zatim slede bolesti pluća, povrede i trovanja, a onda poremećaji mentalnog zdravlja.

Veća smrtnost za 3,5 odsto

Stopa smrtnosti od 2002. do 2011. godine podigla se za 3,5 odsto. U tom periodu najviše je porasla smrtnost od šećerne bolesti, bolesti pluća, malignih tumora, a najmanje od bolesti srca i krvnih sudova. Istovremeno je zabeležen pad smrtnosti od povreda i trovanja.

Bez obzira na to, dr Nataša Mickovski iz Odeljenja za prevenciju i kontrolu nezaraznih bolesti Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“ precizira da su od svih gorenavedenih, bolesti srca i krvnih sudova i dalje vodeći uzrok umiranja kod nas.

- Svakog dana od njih umru 152 osobe. Žene su češće od muškaraca umirale od ove grupe bolesti, iako je od 2002. do 2011. stopa smrtnosti od njih kod žena opala za 13, a kod muškaraca za 15 odsto. Svaki osmi umrli bio je u najproduktivnijim godinama života, odnosno imao je od 25 do 64 godine - navodi Mickovski.

Moždani udar je treći uzrok smrtnosti među bolestima srca i krvnih sudova, a najčešći je uzrok invaliditet. Kod nas na svakih 20 minuta jedna osoba doživi moždani udar, a svakog sata jedna umre od njega.

Direktor Specijalne bolnice za cerebrovaskularne bolesti „Sveti Sava“ dr Milan Savić objašnjava da je šlog najčešća bolest starih i da rizik od njega znatno raste sa godinama. Od njega žene obolevaju manje, ali umiru više.

- Moždani udar svake godine pogodi od 23.000 do 24.000 ljudi. Žene čine 43 odsto obolelih, ali i 62 odsto smrtnih slučajeva, što je posledica činjenice da duže žive. Zabrinjava podatak da sve veći broj mlađih pacijenata oboleva od šloga - napominje dr Savić.

Od 1996. do danas stope obolevanja od raka su se udvostručile, pa godišnje u našoj zemlji od te opake bolesti umre oko 21.000 ljudi. Muškarci najčešće obolevaju i umiru od raka pluća, koji je četvrti po učestalosti uzrok obolevanja i drugi uzrok umiranja među ženama. Muškarci zatim najčešće obolevaju i umiru od raka debelog creva, prostate, mokraćne bešike, želuca i pankreasa, dok je kod žena on najčešće lokalizovan na dojci, debelom crevu i rektumu, materici, plućima i želucu.

Sa 4.000 žena koje godišnje obole i 1.600 koje umru od raka dojke, Srbija zauzima 11. mesto po smrtnosti među 186 zemalja.

Dr Olivera Kosovac, jedan od najvećih stručnjaka za rekonstruktivnu hirurgiju dojke, ističe da borba protiv ove bolesti i svih onkoloških oboljenja mora biti na nivou strategije.

DRUGE BOLESTI

46,8 odsto stanovništva ili svaka druga osoba ima hipertenziju, povišen krvni pritisak

500.000 ljudi u Srbiji ima retke bolesti, većinom su to deca

300.000 ljudi boluje od depresije

500.000 žena i 200.000 muškaraca boluje od osteoporoze

100.000 ljudi ima glaukom

4.500 osoba je na dijalizi

36,5 odsto osoba ima prekomernu težinu, a više od 18 odsto su gojazne osobe

100.000 boluje od Alchajmerove bolesti

- Skrining za rak dojke jedna je od obaveza. Pojedinačno uticanje na svest ne predstavlja globalno **rešenje**. Edukacija stanovništva treba da počne još u doba puberteta, da se utiče na adolescente, potom rizične grupe. Na rezultate lečenja utiče vreme otkrivanja, a upravo uvođenjem skrininga za rak dojke u svetu je znatno povećana stopa preživljavanja - rekla je dr Kosovac.

Životni vek 74,2 godine

Gorući problem kod nas predstavlja i šećerna bolest od koje broj obolelih duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. U svetu od dijabetesa boluje blizu 366 miliona ljudi, a SZO i međunarodne organizacije za dijabetes procenjuju da će do 2030. biti čak 552 miliona. Najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju, među kojima je i naša, koja već sada pripada grupi evropskih zemalja sa visokim stopama umiranja od dijabetesa.

Dr Ivana Rakočević iz Instituta „Batut“ ističe da naša zemlja sledi uzlazni trend obolevanja i da se očekuje da 2030. imamo 700.000 umesto sadašnjih oko 600.000 odraslih koje muči šećerna bolest.

- Ogromna većina ima dijabetes tip 2, dok je obolelih od tipa 1 višestruko manje, ali to

nikako ne umanjuje njegov značaj - naglašava Rakočevićeva i dodaje da 2.500 dece ima dijabetes tip 1.

Ne treba zanemariti ni broj obolelih od hipertenzije, bolesnike na dijalizi, gojazne, depresiju... Sve obe bolesti smanjuju broj stanovnika u Srbiji i skraćuju životni vek koji je trenutno 74,2 godine.

Srbima krsne slave i svadbe preče od zdravlja

Sociolog Milimir Mučibabić kaže za Press nedelje da je nekoliko uzroka zabrinjavajuće statistike o zdravstvenom stanju nacije, ali kao najznačajniji navodi „socijalnu antropologiju nacionalnog bića Srbina kojem je sve preče od zdravlja”.

- Kod Srba se vreme i novac određuju prema manifestacijama kao što su krsne slave, rođendani, svadbe, krštenja... Srbin će dati i poslednji dinar da bi slavio tri dana, ali da ode kod lekara, proveri krvnu sliku ili promeni terapiju odložiće za „malo kasnije”. Rekao bih da je opšta karakterološka crta našeg naroda da o zdravlju najmanje vodi računa i da je investiranje u zdravlje poslednje što će uraditi, iako stalno govorimo o zdravlju. Stalno čujemo „prvo zdravlje, pa sve ostalo”, lamentiramo kad čujemo da je neko umro mlad jer nije vodio računa o zdravlju, a kad nas nešto zaboli, posetu lekaru stalno pomeramo za sutra. Pogledajte našu estradu, ne žale ni vreme ni novac na estetske korekcije, ali ako imaju gastritis, neće odmah otrčati kod lekara - kaže Mučibabić.

Odlaganje susreta sa istinom, kaže naš sagovornik, pitanje je kulture življenja, ali i činjenice da „institucije sistema ne vode računa o tome što je Srba svake godine 'manje za jedan Vršac'”.

- Frapantan je broj umrlih od raka i srčanog udara, a to je pokazatelj da društvo i pojedinac goruće probleme ostavlja za neka druga vremena, a ne daj bože da se preventivno deluje. Ne znam koga više kriviti, državu koja nema novca da ulaže u zdravstveni sistem ili prirodu našeg čoveka koji u svom sistemu unutrašnjih vrednosti zdravlje stavlja na poslednje mesto. Država mora ozbiljno da razume ove alarmantne statističke pokazatelje i napravi strategiju ili bar putokaz da se o zdravlju nacije vodi individualna i kolektivna briga. Džaba vam teritorija, ako nemate naroda i ako vam u 40-im i 50-im postaju invalidi - kaže Mučibabić. **M. Mitrović**

